

Proizvodna struktura vanjskotrgovinske razmjene poljoprivrednih proizvoda Republike Hrvatske

---

Vidović, Dominik

Master's thesis / Diplomski rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj:

**Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Agrobiotechnical Sciences Osijek /
Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:151:498428>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-09-01**

Sveučilište Josipa Jurja
Strossmayera u Osijeku

**Fakultet
agrobiotehničkih
znanosti Osijek**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Faculty of Agrobiotechnical
Sciences Osijek - Repository of the Faculty of
Agrobiotechnical Sciences Osijek](#)

**SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA
FAKULTET AGROBIOTEHNIČKIH ZNANOSTI OSIJEK**

Dominik Vidović, apsolvant
Diplomski studij Agroekonomike

**PROIZVODNA STRUKTURA VANJSKOTRGOVINSKE RAZMJENE
POLJOPRIVREDNIH PROIZVODA REPUBLIKE HRVATSKE
OD 2008 – 2017 GODINE**

Diplomski rad

Osijek, 2019.

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA
FAKULTET AGROBIOTEHNIČKIH ZNANOSTI OSIJEK

Dominik Vidović, apsolvant
Diplomski studij Agroekonomike

**PROIZVODNA STRUKTURA VANJSKOTRGOVINSKE RAZMJENE
POLJOPRIVREDNIH PROIZVODA REPUBLIKE HRVATSKE
OD 2008 – 2017 GODINE**

Diplomski rad

Povjerenstvo za ocjenu i obranu diplomskog rada:

1. Izv. prof. dr. sc. Tihana Sudarić, predsjednik
2. prof. dr. sc. Ružica Lončarić, mentor
3. izv. prof. dr. sc. Igor Kralik, član

Osijek, 2019.

SADRŽAJ

1. Uvod	1
2. Materijali i metode.....	3
2.1 Pregled literature.....	4
3. Robna razmjena Republike hrvatske	5
4. Razmjena poljoprivredno prehrambenih proizvoda	9
4.1 Meso i proizvodi životinjskog podrijetla.....	10
4.2 Šećer i žitarice	15
4.3 Povrće i voće	18
4.4 Mlijeko, mliječni proizvodi, jaja i med	21
4.5 Duhan i cigarete.....	23
4.6 Pića, alkoholna pića, čaj i čokolada.....	25
5. Razmjena poljoprivredno prehrambenih proizvoda prema zemljama namjene/podrijetla	27
6. Rasprava	30
7. Zaključak	32
8. Popis literature:	33
9. Sažetak.....	34
10. Summary.....	35
11. Popis tablica.....	36

1. UVOD

Republika Hrvatska, s površinom kopna od 56 594 km², smještena je na jugoistoku Europe, omeđena Alpama na zapadu, rijekama Dravom i Dunavom na sjeveru i istoku te Jadranskim morem na jugu. Na tom prostoru, prema procjeni stanovnika 2014., živjelo je oko 4,2 mil. stanovnika, a prosječna gustoća naseljenosti iznosila je 74,8 stanovnika po km².

Budući da prema kriterijima OECD-a i EU-a 85% površine Europe i oko 90% površine RH-e čini ruralni prostor u kojem živi 40% stanovništva EU tj. 44% stanovništva RH-e, neupitna je važnost i značenje poljoprivrede za ta područja odnosno za hrvatsko gospodarstvo u cjelini.

Poljoprivreda je strateška djelatnost koja svojom gospodarskom, ekološkom i socijalnom ulogom pridonosi održivom razvoju Republike Hrvatske. Ona zajedna sa prehrambenu industrijom čini gotovo 9% BDP-a RH-e.

U 2013. godini u Republici Hrvatskoj korišteno je 1.301.985 ha poljoprivrednog zemljišta. Prema načinu korištenja poljoprivrednog zemljišta, najzastupljenije su

- oranice i vrtovi s 874 tisuća ha (oranice i vrtovi čine 67,1 % korištenoga poljoprivrednog zemljišta),
- livade i pašnjaci s 350 tisuća ha (livade i pašnjaci čine 26,9 % korištenoga poljoprivrednog zemljišta),
- voćnjaci, vinogradi i maslinici sa 75 tisuća ha (voćnjaci, vinogradi i maslinici čine 5,7 % korištenoga poljoprivrednog zemljišta).

Nesporo je da Hrvatska ima brojne prirodne prednosti za uspješnu poljoprivrednu proizvodnju. Međutim, unatoč prirodnim prednostima Hrvatska je i dalje samodostatna u proizvodnji svega nekolicine poljoprivrednih proizvoda, a i u vanjsko trgovinskoj razmjeni ostvaruje deficit što ukazuje na nekonkurentnost ovoga sektora. (Gelo R., 2005.)

Posljednjih dvadesetak godina obilježeno je stalnim padom proizvodnje i stagniranjem korištenja novijih tehnologija i može se utvrditi da je stanje poljoprivredne proizvodnje izrazito nepovoljno.

Nemamo potrebnu ukupnu proizvodnju, kao ni proizvodnju raznolikih proizvoda.

Ne koristimo 38 % obradivih površina, a istovremeno imamo uvoz voća i povrća preko 50 % domaće potrošnje, svinjetine oko 40 %, govedine oko 60 %, odnosno imamo negativnu bilancu u međunarodnoj razmjeni hrane između 800 milijuna i 1,2 milijarde USD (Tomić i sur., 2014).

Istodobno, Hrvatska ima povoljne prirodne uvjete za poljoprivrednu proizvodnju. Koliko je to točno najbolje se može vidjeti jer imamo najviše hektara po glavi stanovnika (0,47 ha/st.) u odnosu na Europu (0,38 ha/st.), a poglavito u odnosu na Afriku (0,27 ha/st) ili Aziju (0,14 ha/ st) (Tomić i sur., 2013).

2. MATERIJALI I METODE

U ovom diplomskom radu će se obuhvatiti područje vanjskotrgovinske razmjene poljoprivrednih proizvoda i proizvoda prehrambene industrije RH s inozemstvom, konkretnije proizvodnom strukturom poljoprivredno-prehrambenih proizvoda koji sudjeluju u toj razmjeni. Te ćemo iz tih podataka zaključiti i dati sliku kakva su bila kretanja u vanjskotrgovinskoj razmjeni, u vremenskom periodu od 2008. do 2017. godine.

Rezultati odnosno statistički podaci robne razmjene, razmjene poljoprivrednih i proizvoda prehrambene industrije se temelje na podacima FAO-STAT-a za 2008 i 2009 godinu, te podacima DZS-u za razdoblje od 2010-2017-e godine.

Kako bih prikazao robnu razmjenu poljoprivredno prehrambenih proizvoda po grupacijama zemalja, koristio sam podatke FAO STAT-a za izvoz i uvoz pojedinačnih kategorija proizvoda za razdoblje od 2008-e do 2009-e godine, podatke za izvoz/uvoz po carinskim tarifnim brojevima (CT2) za razdoblje od 2010-e do 2013-e godine, te podatke za izvoz/uvoz po tarifnim brojevima kombinirane carinske nomenklature (KN 2) za razdoblje od 2013-e do 2017-e godine. U radu je također prikazana poljoprivredna uvozno-izvozna razmjena poljoprivredno prehrambenih proizvoda po zemljama i ekonomskim grupacijama zemalja.

Grupacija i klasifikacija određenih skupina proizvoda FAO Stat-a i DZS-u se bitno razlikuju. Zbog toga podaci za 2008. i 2009. godinu za ukupni uvoz i izvoz kod više skupina proizvoda nisu uzeti u obzir prilikom statističkog istraživanja, iznimka su proizvodi kategorije meso i jestivi klaonički proizvodi, šećer i šećerni proizvodi, žitarice, mlijeko jaja i med, duhan, pića alkoholi i ocat. Isto tako zbog različite klasifikacije nije bilo moguće prikazati podatke razmjene prema grupacijama zemalja za 2008. i 2009. godinu.

Za potrebe istraživanja u teorijsko-metodološkom postupku istraživanja korištene su sljedeće znanstvene metode:

- Metoda komparacije
- Metoda analize,
- Metoda kompilacije
- Metoda sinteze,
- Metoda indukcije
- Metoda dedukcije
- Matematičko – statističke metode

2.1 Pregled literature

Materijali korišteni prilikom izrade ovog Diplomskog rada, je većinom literatura koju sam prikupio i koristio za vrijeme studiranja, te dodatna literatura koja mi je bila potrebna za pisanje i izradu rada sa konkretnim i relevantnim podacima. U tu dodatnu literaturu spadaju razni izvori recentne znanstvene i stručne literature, podaci državnog zavoda za statistiku, FAO-Stat-a, Ministarstva poljoprivrede koja se odnose na razdoblje od 2008-2017 godine.

Ponajviše sam koristio statističke podatke iz različitih domaćih i međunarodnih izvora odnosno baza podataka. Iz njih sam crpio podatke o makroekonomskim pokazateljima koji se tiču poljoprivredne proizvodnje i vanjskotrgovinske razmjene, proizvodne strukture vanjskotrgovinske razmjene i poljoprivredne razmjene prema zemljama i grupacijama zemalja.

Također sam koristio i podatke sa interneta, koji su relevantni, novi i pripadaju tematici ovog diplomskog rada.

3.ROBNA RAZMJENA REPUBLIKE HRVATSKE

Međunarodna razmjena posljedica je unutrašnjih zbivanja u privredi, proizvodnji i opotrošnji, odnosa ponude i potražnje, viškova i manjkova roba u gospodarstvu otvorenom prema svjetskom tržištu. Postoji snažna veza između vanjske trgovine i rasta društvenog proizvoda. Veće stope rasta ostvaruju države s uspješnim i konkurentnim izvoznim sektorima, razvijenim domaćim tržištem ili pristupom drugim tržištima. Općenito, u ekonomskoj teoriji rasta, prihvaćena je pozitivna korelacija između izvoza i ekonomskog rasta. Procijenjeno je da liberaliziran trgovinski sustav s rastom izvoza za 1% pridonosi 0,7 % višoj stopi rasta BDP-a, u odnosu na ostale gospodarske sustave.

Vanjska je trgovina gospodarska djelatnost koja obuhvaća razmjenu robe i usluga s inozemstvom, odnosno sveukupnu razmjenu materijalnih i nematerijalnih dobara između zemalja.¹

Vanjska trgovina razvija se paralelno s razvojem proizvodnih snaga pojedinih zemalja i povišenjem životnog standarda. Tako je vanjska trgovina postala nužna, bez obzira na to potiče li stvaranje profita i društvenog interesa, odnosno sudjeluju li u njoj zemlje s različitim društvenim, političkim i gospodarskim uređenjima.

Uloga i značenje vanjske trgovine u gospodarskom životu zemlje ogleda se u slijedećem²:

- u opskrbi gospodarstva zemlje proizvodima koje ne može proizvoditi, ili ih ne proizvodi u količinama dovoljnim za zadovoljenje domaće potrošnje;
- u doprinosu svjetskoj podjeli rada, pa i time i smanjenju proizvodnih troškova;
- u omogućavanju konkurencije između kupaca i proizvođača, sprečavajući stvaranje monopola i prenapole promjene cijena robe
- u olakšavanju izvoza kapitala

---

¹¹ Andrijanić, I; Vanjska trgovina: Kako poslovati s inozemstvom. Drugo dopunjeno i izmijenjeno izdanje, Zagreb, 2001.

Uloga i značenje vanjske trgovine u gospodarstvu jedne zemlje može se ocijeniti pomoću sljedećih pokazatelja:³

- koliko je pridonijele opskrbljenosti domaćeg tržišta potrebnim količinama i asortimanom robe (uvoz)
- koliko je utjecala na izjednačavanje troškova proizvodnje domaće robe s troškovima proizvodnje istovrsne inozemne robe (uvoz i izvoz)
- koliko je omogućila potpunije korištenje domaćih proizvodnih kapaciteta plasmanom domaće robe na inozemnom tržištu (izvoz)
- koliko je udio vanjskotrgovinske razmjene (izvoz i uvoz robe i usluga) u ukupnom društvenom proizvodu zemlje

Vanjskotrgovinska razmjena omogućuje pribavljanje roba i usluga po najpovoljnijim uvjetima za kojima postoji potražnja, a ne proizvode se u zemlji ili se ne mogu proizvesti u dovoljnim količinama.

Budući da je vanjska trgovina sveukupnost robne razmjene neke zemlje s inozemstvom odnosno ukupnost razmjene robe i usluga s inozemstvom i zapravo nastavak organiziranog robnog prometa s inozemstvom, ona je usko vezana uz nacionalnu proizvodnju i s jedne i s druge strane je nedjeljivo ovisna o stanju i procesima u svjetskom gospodarstvu.⁴

Vanjskotrgovinska razmjena omogućava razvoj konkurencije i sprječava pojavu monopola, utječe na pad cijena i omogućava lakši izvoz kapitala te pospješuje zaštitu od rizika. Industrijalizacija, liberalizacija ekonomskih odnosa, pritisak potrošača i globalizacija omogućile su razvoj vanjskotrgovinske razmjene. Pozitivna vanjskotrgovinska razmjena potiče razvoj gospodarstva.

Izvoz ima višestruku važnost za gospodarstvo neke zemlje. Zemlja koja ne izvozi ne raspolaže devizama potrebnim za uvoz proizvoda ili korištenja usluga iz inozemstva.

Nema zemlje koja može biti „neovisna“ odnosno koja se može potpuno sama „uzdržavati“.

Svaka je zemlja više ili manje ovisna o razmjeni robe s inozemstvom. Ovo posebice vrijedi za zemlje u razvoju, pa prema tome i za RH-u.

---

³ Andrijanić, I; Vanjska trgovina: Kako poslovati s inozemstvom. Drugo dopunjeno i izmijenjeno izdanje, Zagreb, 2001.

⁴ Dr. Miljen, Tržište proizvoda i Usluga, Zagreb 2007., str. 320

Bez deviznih sredstava zemlja u razvoju ne može uvoziti proizvode, tehnologiju, opremu i znanje koji su joj potrebni za razvoj. Neke zemlje, koje nemaju deviza, ne mogu uvoziti čak ni proizvode za zadovoljavanje osnovnih životnih potreba svoga stanovništva.

Ako neka zemlja raspolaže viškom robe i ako postiže odgovarajuće cijene i druge uvjete prodaje na međunarodnom tržištu, logično je da će te viškove nastojati prodati po najpovoljnijim mogućim uvjetima na stranom tržištu. Isto tako kad razina razvoja domaće proizvodnje odnosno proizvodno-uslužni kapaciteti jedne zemlje premaše potrebe domaće potražnje, takva će zemlja nastojati višak proizvedenih roba i gospodarskih usluga plasirati na strana tržišta pod uvjetima koji joj osiguravaju daljni gospodarski rast i zadržavanje odgovarajuće pozicije na stranim tržištima.

Stupanj gospodarskog razvitka neke zemlje upravo je razmjernan uspjehu i učinkovitom izvozu na strana tržišta.

Razvijene zemlje koje raspolažu većim ili manjim prirodnim bogatstvima gotovo uopće ne izvoze ili ih izvoze u vrlo malim količinama, već ih uvoze i uvoze radi očuvanja vlastitih rezervi i zbog povoljnijih uvjeta nabave te korištenja vlastitih tržišnih pozicija. Razvijene zemlje svoje potrebe za uvozom nastoje podmiriti prije svega izvozom drugih proizvoda, a manje razvijene zemlje prisiljene su (zbog potreba za uvozom opreme, repro. materijala, tehnologije i sl.) izvoziti i ono malo prirodnih bogatstava kojima raspolažu. Jedne su, dakle, prisiljene izvoziti da bi osigurale sredstva za plaćanje uvoznih potreba, a druge da bi ostvarile ciljeve izvoza kao dio vlastitih ciljeva poslovanja.

Za razliku od izvoza, uvoz se javlja u funkciji podmirivanja potreba domaćeg pučanstva i domaće privrede robom, proizvodima i uslugama kojih na domaćem tržištu uopće nema ili ih nema u dovoljnim količinama. Te se potrebe podmiruju kupnjom, odnosno uvozom tih proizvoda i gospodarskih usluga iz drugih zemalja, vodeći računa da se uvozne transakcije obave na najekonomičniji način, da se te kupnje obave pod najpovoljnijim uvjetima i sa što manje ulaganja deviznih sredstava potrebitih za plaćanje takvih uvoznih transakcija.

Sa stajališta zemlje uvoz se javlja kao ekonomska nužnost u svrhu ostvarivanja ciljeva ukupnog gospodarskog razvoja te osiguranja ravnomjerne javne, proizvodne i široke potrošnje.

Pritom je vrlo važno ne zanemariti ni socijalnu komponentu osiguranja opskrbe pučanstva određenim proizvodima iz inozemstva na koje je domaće pučanstvo naviknulo, ili bi pomanjkanje takvih uvoznih proizvoda moglo izazvati ozbiljne poremećaje u normalnom funkcioniranju društva u cjelini (primjerice, neredovita ili nedovoljna opskrba uvoznom hranom tržišta zemlje koja tu hranu nema ili je nema u dovoljnim količinama).

Uvoz je sa stajališta države važan čimbenik u ostvarivanju ciljeva dugoročne ekonomske politike zemlje, njenog razvoja te zaštite interesa domaćeg gospodarstva i stanovništva.

Zaključujemo da je vanjskotrgovinska razmjena svake zemlje bitna odrednica razvitka i razvijenosti gospodarstva.

Tablica 1. Robna razmjena RH 2007-2016 godine tis. EUR

Godina	Ukupni uvoz (€)	Ukupni izvoz (€)	Saldo (€)	PUI (%)
2008	9.585.134,00	20.817.147,00	-11.232.013,00	54,70
2009	7.529.396,00	15.220.090,00	-7.690.694,00	61,50
2010	8.905.242,00	15.137.011,00	-6.231.769,00	63,40
2011	9.582.161,00	16.281.147,00	-6.698.986,00	60,70
2012	9.628.468,00	16.215.896,00	-6.587.428,00	64,30
2013	9.589.448,00	16.527.900,00	-6.938.452,00	56,30
2014	10.368.782,00	17.129.405,00	-6.760.623,00	56,90
2015	11.527.852,00	18.482.861,00	-6.955.009,00	59,70
2016	12.316.569,00	19.711.866,00	-7.395.297,00	64,70
2017	14.016.945,00	21.891.649,00	-7.874.704,00	60,90
Prosjek razdoblja	1.179.473,20	1.954.623,80	-775.150,60	60,30

Izvor: Obrada autora prema podacima DZS

4. RAZMJENA POLJOPRIVREDNO PREHRAMBENIH PROIZVODA

Vrijednost uvoza i izvoza poljoprivredno prehrambenih proizvoda raste od 2001. do 2008. godine. Uslijed globalne krize (2007. – 2010.) dolazi do pada i uvoza i izvoza poljoprivredno prehrambenih proizvoda.⁵

Vrijednost uvoza i izvoza iz 2008. godine su ponovo dostignuti i premašeni već 2011. godine. Prosječna pokrivenost uvoza izvozom u sektoru poljoprivredno – prehrambenih proizvoda za analizirano razdoblje od 2008. do 2017. godine je 60.30 %.

Tablica 2. Razmjena poljoprivredno - prehrambenih proizvoda 2008-2017 godine

Godina	Izvoz (€)	Verižni indeksi	Uvoz (€)	Verižni indeksi	Saldo (€)	PUI (%)
2008	914.167,00	-	1.672.189,00	-	-758.022,00	54,67
2009	878.326,00	96,08	1.428.643,00	85,44	-550.317,00	61,48
2010	949.278,00	108,08	1.498.251,00	104,87	-548.973,00	63,36
2011	1.024.101,00	107,88	1.687.691,00	112,64	-663.590,00	60,68
2012	1.141.390,00	111,45	1.775.278,00	105,19	-633.888,00	64,29
2013	1.073.781,00	94,08	1.908.483,00	107,50	-834.702,00	56,26
2014	1.202.385,00	111,98	2.111.636,00	110,64	-909.251,00	56,94
2015	1.391.646,00	115,74	2.329.441,00	110,31	-937.795,00	59,74
2016	1.571.269,00	112,91	2.428.091,00	104,23	-856.822,00	64,71
2017	1.648.389,00	104,91	2.706.535,00	111,47	-1.058.146,00	60,90
Prosjek razdoblja	1.179.473,20	107,01	1.954.623,80	105,81	-775.150,60	60,30

Izvor: Obrada autora prema podacima DZS

Podaci prikazani u tablicama pokazuju vrijednost uvoza i izvoza u eurima, razliku u izvozu i uvozu tj. saldo. Također imamo i prikazan postotak pokrivenosti uvoza izvozom (PUI) za svaku pojedinu skupinu proizvoda.

Verižni indeksi nastaju tako da se svaki član vremenskoga niza podijeli s prethodnim članom, a zatim pomnoži sa 100. Verižni indeks pokazuje koliko jedinica pojave u jednoj godini dolazi na svakih 100 jedinica u prethodnoj godini. Tako iz njih možemo zaključiti da se izvoz poljoprivrednih proizvoda povećavao svake godine osim 2009. i 2013. godine, te je prosječna stopa povećanja izvoza iznosila 7.1 %. Uvoz je isto imao trend rasta kroz godine, osim 2009. godine, prosječna stopa rasta uvoza za razdoblje iznosi 5.81 %.

⁵ T. Kovačićek, D. Čučuz, M. Jež Rogelj, L. Hadelan, O. Mikuš, Vanjskotrgovisnksa razmjena poljoprivredno prehrambenih proizvoda prije i nakon pristupanja Republike Hrvatske Europskoj uniji, Zagreb, Agro-economica Croatia, Volume 8 (No. 1), str. 34

4.1 Meso i proizvodi životinjskog podrijetla

Podaci 16 proizvoda životinjskog podrijetla, mesa, i ribe pokazuju da Hrvatska ostvaruje suficit u vanjskotrgovinskoj razmjeni samo sa 5 proizvoda, a to su; proizvodi od mesa, smrznuta riba, pripremljena ili konzervirana riba, mast od goveda, te žive svinje.

Tablica 3. Vanjskotrgovinska razmjena živih životinja

Godina	Ukupni uvoz (€)	Ukupni izvoz (€)	Saldo (€)	PUI (%)
2010	104.455.834	15.647.567	-88.808.267	14,98
2011	114.383.693	37.605.193	-76.778.500	32,88
2012	98.633.069	46.751.839	-51.881.230	47,40
2013	82.256.997	46.827.538	-35.429.459	56,93
2014	80.393.654	50.942.724	-29.450.930	63,37
2015	90.102.221	41.259.755	-48.842.466	45,79
2016	88.569.899	61.658.238	-26.911.661	69,62
2017	112.081.194	77.629.687	-34.451.507	69,26

Izvor: Obrada autora prema podacima FAO STAT-a i DZS-u

Najveći prosječni negativni saldo je 120mil. € i to kod uvoza/izvoza svinjskog mesa, zatim slijede živa goveda sa prosječnim negativnim saldom od 44 mil. €, meso peradi sa prosječnim negativnom saldom od 26.5 mil. €, svježa govedina sa prosječnim negativnim saldom od 15.7 mil €, smrznuta govedina sa prosječnim negativnim saldom od 14.3 mil €, ovčje i kozje meso sa prosječnim negativnim saldom od 5.7 mil. €, te živa riba sa prosječnim negativnim saldom od 3.7 mil. €.

Tablica 4. Vanjskotrgovinska razmjena živih životinja prema ekonomskim grupacijama zemalja

Godina	Uvoz (%)	Izvoz (%)				
	Zemlje EU	Zemlje CEFTA-e	Zemlje EU	Ostale afričke zemlje	Ostale azijske zemlje	Zemlje OPEC-a
2010	99,87	26,68	26,68	25,33	43,41	0,00
2011	99,98	33,57	33,57	29,13	18,70	15,81
2012	99,75	49,51	49,51	6,56	28,66	11,31
2013	99,91	43,67	6,07	0,00	13,97	17,31
2014	99,81	67,19	21,20	2,12	16,22	0,00
2015	99,77	38,33	52,10	0,00	31,86	0,00
2016	99,76	11,25	73,81	0,00	21,17	4,33
2017	99,81	18,57	70,77	0,00	24,41	0,00

Izvor: Obrada autora prema podacima FAO STAT-a i DZS-u

Što se tiče vanjskotrgovinske razmjene živih životinja prema ekonomskim grupacijama zemalja kod uvoza dominiraju zemlje EU-a sa 99%, kod izvoza vidimo da zemlje EU- imaju trend rasta od 44% u 2017. u odnosu na 2010. godinu, zemlje CEFTA-e u izvozu imaju trend rasta do 2014. godine, a nakon 2014. pada izvoz u te zemlje.

Ostale azijske zemlje isto imaju bitan udio kod izvoza, koji je kroz godine varirao, najveći je bio u 2010.godini, najmanji 2013. godine., prosjek izvoza za azijske zemlje u promatranom razdoblju je 25%.

Najveći deficit u vanjskotrgovinskoj razmjeni imamo kod uvoza svinjskog mesa(svježeg i smrznutog), živih goveda, mesa peradi, govedeg mesa (svježeg i smrznutog), ovčjeg i kozjeg mesa (svježeg i smrznutog).

Najveći prosječni negativni saldo je 120mil. € i to kod uvoza/izvoza svinjskog mesa, zatim slijede živa goveda sa prosječnim negativnim saldom od 44 mil. €, meso peradi sa prosječnim negativnom saldom od 26.5 mil. €, svježa govedina sa prosječnim negativnim saldom od 15.7 mil €, smrznuta govedina sa prosječnim negativnim saldom od 14.3 mil €, ovčje i kozje meso sa prosječnim negativnim saldom od 5.7 mil. €, te živa riba sa prosječnim negativnim saldom od 3.7 mil. €.

Tablica 5. Vanjskotrgovinska razmjena mesa i jestivih klaoničkih proizvoda

Godina	Ukupni uvoz (€)	Ukupni izvoz (€)	Saldo (€)	PUI (%)
2008	159.585.290	53.514.910	-106.070.380	33,53
2009	172.920.970	58.882.280	-114.038.690	34,05
2010	150.157.462	23.855.089	-126.302.373	15,89
2011	164.288.050	24.452.670	-139.835.380	14,88
2012	199.492.223	19.431.463	-180.060.760	9,74
2013	238.641.716	30.861.381	-207.780.335	12,93
2014	294.591.587	40.361.100	-254.230.487	13,70
2015	308.557.794	55.793.909	-252.763.885	18,08
2016	324.299.396	74.102.138	-250.197.258	22,85
2017	371.558.746	70.333.474	-301.225.272	18,93

Izvor: Obrada autora prema podacima FAO STAT-a i DZS-u

Što se tiče grupacija zemalja i ekonomskih grupacija, najviše mesa i jestivih klaoničkih proizvoda Hrvatska uvozi iz Zemalja EU, a najviše izvozi u Zemlje CEFTA-e i Zemlje EU, no bitno je naglasiti da je izvoz u Zemlje CEFTA-e ima opadajući trend, a izvoz u Zemlje EU-a rastući trend.

Tablica 6. Vanjskotrgovinska razmjena mesa i jestivih klaoničkih proizvoda prema ekonomskim grupacijama zemalja

Godina	Uvoz (%)	Izvoz (%)		
	Zemlje EU	Ostale američke zemlje	Zemlje CEFTA-e	Zemlje EU
2010	75,20	20,95	68,00	30,61
2011	82,02	13,32	58,14	38,97
2012	82,11	12,24	58,99	36,10
2013	91,49	6,61	55,45	39,69
2014	99,31	0,00	36,73	60,33
2015	99,46	0,00	25,98	71,84
2016	99,19	0,00	25,94	71,46
2017	99,15	0,00	19,82	76,56

Izvor: Obrada autora prema podacima FAO STAT-a i DZS-u

Sveukupni izvoz mesa i jestivih klaoničkih proizvoda u zemlje CEFTA-e pao je za 49% u 2017. godini u odnosu na 2010. godinu, dok je izvoz u zemlje EU-a je porastao za 46%.

Vanjskotrgovinsku razmjenu proizvoda carinske tarife CT 03 odnosno proizvoda kategorije ribe, rakovi, mekušci i ostali vodeni bezkralježnaci karakterizira suficit koji ima trenda rast do 2015. kada je bio najveći, nakon toga imamo pad suficita za 20% u 2016. i 11% u 2017. godini. Pokrivenost uvoza izvozom ima značajne oscilacije kroz analizirano razdoblje, najveću razinu je dosegla u 2015. godini, i od tada pada.

Tablica 7. Vanjskotrgovinska razmjena ribe (živa, svježa i smrznuta)

Godina	Ukupni uvoz (€)	Ukupni izvoz (€)	Saldo (€)	PUI (%)
2010	59.941.197	84.658.351	24.717.154	141,24
2011	70.320.090	111.830.324	41.510.234	159,03
2012	71.236.685	99.195.107	27.958.422	139,25
2013	65.678.760	106.396.839	40.718.079	162,00
2014	73.156.031	114.818.019	41.661.988	156,95
2015	90.430.881	150.295.379	59.864.498	166,20
2016	100.785.914	149.460.193	48.674.279	148,29
2017	113.065.466	156.901.388	43.835.922	138,77

Izvor: Obrada autora prema podacima FAO STAT-a i DZS-u

Izvoznu stranu vanjskotrgovinske razmjene ribe prema ekonomskim grupacijama zemalja prije svega čini izvoz svježe ili smrznute ribe iz uzgoja i ulova, tako izvoz plavorepne tune iz uzgoja u Japan iznosi preko 35% ukupne vrijednosti izvoza ribe. Isto tako imamo izvoz svježe i smrznute ribe u zemlje EU-a, posebice Italiju, Španjolsku i Sloveniju koji iznosi čak 42% ukupnog izvoza ribe u 2017-oj godini.

Uvoznu strukturu čini prije svega uvoz iz Zemalja EU, odnosno uvoz iz Španjolske, Italije i Francuske. Taj uvoz kroz razdoblje ima iznimno veliki trend rast od čak 35%, te tako u 2017.-oj godini iznosi čak 85% ukupnog uvoza ribe. Također je prisutan uvoz iz SAD-a, nekoliko azijskih zemalja, te zemalja CEFTA-e i EFTA-e, koji za sve navedene zemlje u 2017-oj godini iznosi 11%. Proizvodno uvoz najviše čini uvoz morskih mekušaca, smrznute ribe, ribljih fileta, i žive ribe.

Tablica 8. Vanjskotrgovinska razmjena ribe (živa, svježa i smrznuta) prema ekonomskim grupacijama zemalja

Godina	Uvoz (%)					Izvoz (%)	
	Zemlje EU	Ostale američke zemlje	Ostale azijske zemlje	Zemlje CEFTA-e	Zemlje EFTA-e	Zemlje EU	Ostale azijske zemlje
2010	49,53	17,78	8,63	5,32	10,69	56,56	36,88
2011	45,84	21,48	10,44	4,12	10,05	48,40	45,51
2012	48,23	18,44	12,88	2,76	10,48	43,50	46,13
2013	72,92	11,93	6,04	2,65	2,65	56,69	34,43
2014	78,96	5,61	8,52	1,26	1,26	64,13	25,17
2015	80,32	6,93	5,41	1,50	1,50	62,63	24,95
2016	81,00	4,95	6,64	1,33	1,33	69,99	18,29
2017	84,77	4,08	3,85	1,62	1,62	69,44	19,63

Izvor: Obrada autora prema podacima FAO STAT-a i DZS-u

4.2 Šećer i žitarice

Od ukupno devet proizvoda koji spadaju u kategoriju žitarice i šećer, samo 4 proizvoda su u suficitu vanjskotrgovinske razmjene, tj. RH ostvaruje pozitivnu vanjostrgovinsku razmjenu u razmjeni kukuruza, šećera (trska i repa), pšenica i suražice, te zob. Dok kod raži, ječma, brašna od pšenice, kruha, peciva, kolača, keksa, te prehrambenih proizvoda na osnovi žitarica RH ostvaruje deficit odnosno negativnu vanjskotrgovinsku bilancu.

Tablica 9. Vanjskotrgovinska razmjena šećera i šećernih proizvoda

Godina	Ukupni uvoz (€)	Ukupni izvoz (€)	Saldo (€)	PUI (%)
2008	90.443.300	125.233.720	34.790.420	138,47
2009	59.105.390	90.713.310	31.607.920	153,48
2010	50.148.955	104.783.929	54.634.974	208,95
2011	96.254.645	134.215.770	37.961.125	139,44
2012	131.074.382	154.698.764	23.624.382	118,02
2013	83.111.427	77.938.852	-5.172.575	93,78
2014	88.031.760	101.826.159	13.794.399	115,67
2015	107.989.438	97.869.137	-10.120.301	90,63
2016	116.450.705	161.472.249	45.021.544	138,66
2017	117.712.553	111.645.062	-6.067.491	94,85

Izvor: Obrada autora prema podacima FAO STAT-a i DZS-u

Najveći pojedinačni suficit u VT razmjeni se ostvaruje pri razmjeni šećera, sa prosječnom VT razlikom od 47.6 mil. Eura, slijedi pšenica i suražica sa 40.2 mil. eura, kukuruz s 35 mil. eura, te zob sa prosječnom VT razlikom od 500 tisuća eura godišnje.

Pojedinačno najveći VT deficit RH ostvaruje u razmjeni kruha, peciva, kolača i keksa te on iznosi 40.9 mil eura godišnje, slijede prehrambeni proizvodi na osnovi žitarica sa 12.5 mil. eura, ječma sa prosječnom negativnom razlikom od 5.3 mil. eura, te raž sa prosječnom negativnom razlikom od 295 tisuća eura godišnje.

Što se tiče razmjene po grupacijama zemalja i ekonomskim grupacijama zemalja glavnina uvoza se odnosi na zemlje EU (60%), te zemlje CEFTA-e (12.5%).

Jedino u strukturi uvoza šećera mozemo vidjeti značajan udio uvoza iz ostalih američkih zemalja, koji kroz promatrano razdoblje opada, dok na drugu stranu raste uvoz šećera iz zemalja EU. Tako je 2011. godine uvoz šećera iz ostalih američkih zemalja iznosio čak 92.95% ukupnog uvoza šećera, a uvoz iz zemalja EU samo 1.13%, da bi pak 2017. godine uvoz šećera iz ostalih američkih zemalja došao na razinu od 40.12% ukupnog uvoza šećera, a uvoz iz zemalja EU na 29.53%.

Tablica 10. Vanjskotrgovinska razmjena šećera i šećernih proizvoda prema ekonomskim grupacijama zemalja

Godina	Uvoz (%)			Izvoz (%)		
	Zemlje EU	Ostale američke zemlje	Zemlje CEFTA-e	Zemlje EU	Zemlje CEFTA-e	Ostale azijske zemlje
2010	58,96	28,12	5,82	84,39	10,69	3,76
2011	31,68	59,88	3,35	92,62	7,00	0,00
2012	30,57	63,80	2,79	93,87	5,85	0,00
2013	45,08	40,50	11,64	89,00	10,32	0,00
2014	46,97	40,90	10,84	91,26	6,14	2,13
2015	47,16	38,78	4,46	89,62	7,23	2,50
2016	48,72	29,73	8,65	85,04	13,20	1,37
2017	53,62	25,25	8,35	71,03	11,74	13,96

Izvor: Obrada autora prema podacima FAO STAT-a i DZS-u

Bitno je za naglasiti i primjetiti da iako kod pšenice, suražice i šećera Hrvatska ostvaruje pozitivnu VT razliku, ta razlika je kroz 10 godišnje razdoblje imala tendenciju pada. Tako kod šećera mozemo primjetiti pozitivnu VT razliku od 76mil. eura 2010. god., te 2016. god. pozitivnu razliku od 72 mil. eura, da bi pak 2017. ta razlika pala na samo 27 mil. eura, što je smanjenje od 50 mil. eura u VT razmjeni.

Tablica 11. Vanjskotrgovinska razmjena žitarica

Godina	Ukupni uvoz (€)	Ukupni izvoz (€)	Saldo (€)	PUI (%)
2008	47.155.270	37.095.220	-10.060.050	78,67
2009	11.836.890	87.124.120	75.287.230	736,04
2010	23.321.488	84.302.227	60.980.739	361,48
2011	37.675.793	66.135.534	28.459.741	175,54
2012	33.235.625	122.841.133	89.605.508	369,61
2013	40.730.295	111.037.199	70.306.904	272,62
2014	56.501.328	96.986.360	40.485.032	171,65
2015	62.426.172	140.032.885	77.606.713	224,32
2016	45.173.490	150.300.363	105.126.873	332,72
2017	58.940.158	154.891.154	95.950.996	262,79

Izvor: Obrada autora prema podacima FAO STAT-a i DZS-u

Također je bitno za izdvojiti razmjenu ječma, koja je u razdoblju od 2008-2016 god. uvijek ostvarivala negativnu bilancu, no 2018. god. bilanca razmjene ječma dolazi u suficit od čak 8.6 mil. eura, odnosno izvoz ječma se te godine u odnosu na prethodne godine promatranog razdoblja povećao za čak 10 mil. eura.

Tablica 12. Vanjskotrgovinska razmjena žitarica prema ekonom. grupacijama zemalja

Godina	Uvoz (%)			Izvoz (%)		
	Zemlje EU	Ostale azijske zemlje	Zemlje CEFTA-e	Zemlje EU	Zemlje CEFTA-e	Zemlje OPEC-a
2010	81,55	12,63	4,45	55,59	29,89	6,52
2011	77,91	9,19	11,63	42,13	47,88	0,00
2012	63,87	9,29	22,95	50,54	39,52	6,73
2013	65,62	4,85	28,09	67,34	20,80	0,98
2014	78,25	2,41	18,51	68,92	27,89	0,13
2015	86,15	2,55	10,53	65,08	27,14	4,11
2016	82,79	4,12	11,58	86,73	12,84	0,01
2017	88,99	2,60	7,41	83,23	16,52	0,00

Izvor: Obrada autora prema podacima FAO STAT-a i DZS-u

4.3 Povrće i voće

Proizvodi prehrambene i poljoprivredne proizvodnje koji spadaju u kategoriju povrće i voće ostvaruju deficit u vanjskotrgovinskoj razmjeni.

Tablica 13. Vanjskotrgovinska razmjena jestivog povrća

Godina	Ukupni uvoz (€)	Ukupni izvoz (€)	Saldo (€)	PUI (%)
2010	73.162.266	5.421.201	-67.741.065	7,41
2011	73.663.422	7.282.796	-66.380.626	9,89
2012	73.089.404	9.461.233	-63.628.171	12,94
2013	92.474.703	8.944.981	-83.529.722	9,67
2014	96.661.894	15.537.401	-81.124.493	16,07
2015	111.664.007	17.119.156	-94.544.851	15,33
2016	116.068.249	22.362.547	-93.705.702	19,27
2017	116.274.791	29.352.133	-86.922.658	25,24

Izvor: Obrada autora prema podacima FAO STAT-a i DZS-u

Razmjena krumpira ostvaruje najveću negativnu bilancu VT razmjene od 9.4 mil. eura, slijedi grožđe s 9, rajčica s 7.7 jabuke s 7, zelena salata s 4.8, smrznuto povrće s 6.6, te mrkva i kupus s 3.7 mil. eura negativne trgovinske bilance. Najmanja negativna bilanca je ona od proizvoda pod tarifnim brojem 0708 (Mahune) sa prosječnom negativnom bilancom od 319 tisuća eura.

Ako pogledamo uvoznu i izvoznu strukturu prema grupacijama zemalja i ekonomskim grupacijama u tablici 9, 10, i 11, zaključujemo da se najviše voća i povrća uvozi iz zemalja EU.

Tablica 14. Vanjskotrgovinska razmjena jestivog povrća prema ekonomskim grupacijama zemalja

Godina	Uvoz (%)			Izvoz (%)	
	Zemlje EU	Zemlje CEFTA-e	Ostale azijske zemlje	Zemlje CEFTA-e	Zemlje EU
2010	60,33	16,03	9,55	42,79	50,30
2011	67,34	13,64	9,24	47,51	38,73
2012	69,64	12,16	9,71	46,96	50,21
2013	74,61	14,50	6,40	53,18	42,85
2014	79,65	11,30	4,20	32,48	65,15
2015	78,12	11,56	4,04	32,41	65,03
2016	77,70	12,23	3,24	18,90	79,90
2017	81,25	9,87	2,70	16,61	82,08

Izvor: Obrada autora prema podacima FAO STAT-a i DZS-u

Zemlje EU sudjeluju s najmanje 74.2 % ukupnog uvoza, a primjerice kod uvoza krumpira je taj postotak sa 58.39% 2010. god. narastao do čak 94% u 2017-oj godini. Kod uvoza mrkve zemlje EU sudjeluju sa 99% udjela, odnosno 90% udjela kod uvoza kupusa i zelene salate.

Ukupni uvoz i izvoz smrznutog povrća raste kroz razdoblje, istu pojavu imamo i kod grožđa i jabuka gdje glavno uvozno tržište također čine zemlje EU.

Tablica 15. Vanjskotrgovinska razmjena jestivog voća i orašastih plodova

Godina	Ukupni uvoz (€)	Ukupni izvoz (€)	Saldo (€)	PUI (%)
2010	110.609.933	26.714.119	-83.895.814	24,15
2011	117.628.969	23.132.745	-94.496.224	19,67
2012	128.432.556	25.203.642	-103.228.914	19,62
2013	140.944.645	19.035.996	-121.908.649	13,51
2014	146.500.473	37.782.735	-108.717.738	25,79
2015	169.057.311	31.711.908	-137.345.403	18,76
2016	172.925.873	37.738.652	-135.187.221	21,82
2017	180.308.220	34.492.135	-145.816.085	19,13

Izvor: Obrada autora prema podacima FAO STAT-a i DZS-u

Izvozno tržište smrznutog povrća čine zemlje CEFTA-e sa 69.56% ukupnog izvoza, te zemlje EU sa 29.72%. Najviše grožđa izvozimo u zemlje članice EU sa prosjekom od 64.93%, te zemlje CEFTA-e s 35.06%.

Tablica 16. Vanjskotrgovinska razmjena jestivog voća i orašastih plodova prema ekonomskim grupacijama zemalja

Godina	Uvoz (%)				Izvoz (%)	
	Zemlje EU	Zemlje OPEC-a	Ostale američke zemlje	Zemlje CEFTA-e	Zemlje EU	Zemlje CEFTA-e
2010	43,89	21,45	15,44	6,34	48,54	38,97
2011	46,32	19,44	16,09	6,67	44,49	35,46
2012	47,21	18,33	15,63	7,32	38,53	38,68
2013	66,56	8,20	10,56	8,27	48,99	39,40
2014	71,44	9,96	7,39	4,37	62,50	32,14
2015	75,86	7,87	3,81	5,01	64,75	27,68
2016	75,16	8,95	3,64	5,19	65,08	30,86
2017	79,87	6,71	3,06	4,11	80,70	15,94

Izvor: Obrada autora prema podacima FAO STAT-a i DZS-u

Kod izvozne strukture jabuka rast izvoza u zemlje EU je povećan sa 40% u 2012-oj godini na 80.93% u 2017-oj godini. Dok se izvoz jabuka u zemlje CEFTA-e pokazuje pad kroz razdoblje, sa 30.17% u 2010-oj godini, na 10.66% u 2017-oj. godini.

Kod izvozne strukture povrća i voća prema grupacijama zemalja, vidimo da također dominiraju zemlje EU sa preko 81% izvoza, ako promatramo cijelo razdoblje, možemo vidjeti da je izvozna kao i uvozna struktura imala trend rasta u korist zemalja EU, dok udio uvoza i izvoza iz zemalja CEFTE kroz razdoblje ima opadajući trend.

4.4 Mlijeko, mliječni proizvodi, jaja i med

U tablici 12. vidimo rezultate proizvoda koji spadaju u kategoriju mlijeka, mliječnih proizvoda, jaja i meda, koji ostvaruju deficit u VT-oj razmjeni.

Tablica 17. Vanjskotrgovinska razmjena mlijeka i mliječnih proizvoda, jaja i meda

Godina	Ukupni uvoz (€)	Ukupni izvoz (€)	Saldo (€)	PUI (%)
2008	50.399.410	34.348.890	-16.050.520	68,15
2009	37.670.080	34.395.790	-3.274.290	91,31
2010	98.831.442	47.218.635	-51.612.807	47,78
2011	116.607.640	51.427.861	-65.179.779	44,10
2012	118.406.730	53.049.687	-65.357.043	44,80
2013	169.238.428	43.576.897	-125.661.531	25,75
2014	166.089.364	36.400.852	-129.688.512	21,92
2015	173.647.254	46.695.257	-126.951.997	26,89
2016	190.098.893	57.809.097	-132.289.796	30,41
2017	240.468.828	65.807.525	-174.661.303	27,37

Izvor: Obrada autora prema podacima FAO STAT-a i DZS-u

Kod svih proizvoda ove kategorije možemo primjetiti tendenciju rasta uvoza, tako primjerice kod uvoza sira možemo vidjeti povećanje ukupnog uvoza za čak 59 mil. eura u 2017. godini u odnosu na 2008. godinu. Kod uvoza mlijeka i vrhnja imamo povećanje ukupnog uvoza od 57 mil. eura gledajući 2008. i 2017. godinu.

Posebice bih istaknuo razmjenu prirodnog meda gdje imamo vrlo negativan pad izvoza od 1.6 mil eura u 2017. godini u odnosu na 2008. godinu.

Struktura razmjene po grupacijama zemalja i ekonomskim grupacijama zemalja pokazuje da zemlje Europske unije čine prosječno 89.38 % uvoza navedenih proizvoda, te zemlje CEFTA-e sa prosječnim uvozom od 6.14%.

Tablica 18. Vanjskotrgovinska razmjena mlijeka i mliječnih proizvoda, jaja i meda prema ekonomskim grupacijama zemalja

Godina	Uvoz (%)		Izvoz (%)	
	Zemlje EU	Zemlje CEFTA-e	Zemlje CEFTA-e	Zemlje EU
2010	76,89	22,14	83,22	16,14
2011	77,46	21,18	85,31	13,81
2012	77,34	21,25	87,01	12,06
2013	89,46	9,98	75,85	22,76
2014	95,47	3,64	67,44	30,74
2015	97,01	2,09	50,60	47,47
2016	96,90	2,28	44,91	52,60
2017	94,67	4,75	44,29	54,12

Izvor: Obrada autora prema podacima FAO STAT-a i DZS-u

Kod uvoza mlijeka imamo postotno smanjenje od 52.25%, odnosno ukupni uvoz mlijeka iz zemalja CEFTA-e je za upola smanjen, dok je uvoz iz zemalja europske unije porastao za 52.25%. Kod izvozne strukture imamo slične trendove kao i kod uvoza, odnosno ukupni izvoz iz zemalja CEFTA-e se smanjuje dok se izvoz u zemlje EU povećava, no ne u tolikoj mjeri kao kod uvoza. Primjerice kod izvoza maslaca i mlijeka možemo vidjeti da zemlje CEFTA-e i dalje čine veliki dio izvoznog tržišta.

4.5 Duhan i cigarete

Uvozno izvozna bilanca neprerađenog duhana i cigareta je kroz 10 godišnje razdoblje imala pozitivan predznak odnosno ostvarivala je suficit. Neprerađeni duhan je ostvario deficit od 1.17mil. eura 2008. i 2017. deficit od 8.22 mil. eura., dok je razdoblje između te dvije godine bilo pozitivnog predznaka odnosno ostvarivao se veći izvoz nego uvoz.

Tablica 19. Vanjskotrgovinska razmjena duhana i prerađeni nadomjesci duhana

Godina	Ukupni uvoz (€)	Ukupni izvoz (€)	Saldo (€)	PUI (%)
2008	35.823.560	76.808.800	40.985.240	214,41
2009	41.014.720	70.409.630	29.394.910	171,67
2010	51.711.067	93.537.175	41.826.108	180,88
2011	48.409.749	70.043.731	21.633.982	144,69
2012	59.475.263	69.420.941	9.945.678	116,72
2013	58.076.833	64.440.947	6.364.114	110,96
2014	60.312.087	56.798.880	-3.513.207	94,17
2015	68.488.373	49.047.898	-19.440.475	71,61
2016	66.089.589	59.030.542	-7.059.047	89,32
2017	105.536.553	112.007.820	6.471.267	106,13

Izvor: Obrada autora prema podacima FAO STAT-a i DZS-u

Vanjskotrgovinska razmjena cigareta ostvaruje suficit od 2008-2012 godine, 2013- te dolazi do deficita od 17.5mil eura, 23.7mil. eura 2014-te, te 18.9mil eura 2016-te godine, da bi 2017. razmjena dosla u suficit od 1.12 mil eura. Posebno zabrinjava povećanje uvoza, i smanjenje izvoza cigareta. Uvoz cigareta se na kraju razdoblja u odnosu na početak povećao za 44.54 mil eura, dok je izvoz pao za čak 67.69mil eura. Zbog toga je bilanca razmjene cigareta u 2017. godini manja u odnosu na bilancu u 2008.godini za enormnih 112.24 mil. eura.

Kroz promatrano razbolje kod strukture uvoza po grupacijama zemalja i ekonomskim grupacijama zemalja kod uvoza cigareta prevladava uvoz iz zemalja europske unije sa prosjekom od 95.43%, dok kod izvoza imamo smanjenje iz zemalja CEFTA-e, a povećanje izvoza u zemlje EU, tako se izvoz u zemlje EU poveća sa 12.2% u 2010-oj. godini na čak 71.82% ukupnog izvoza u 2017-oj godini.

Tablica 20. Vanjskotrgovinska razmjena duhana i prerađeni nadomjesci duhana prema ekonomskim grupacijama zemalja

Godina	Uvoz (%)			Izvoz (%)			
	Zemlje EU	Zemlje CEFTA-e	Ostale američke zemlje	Zemlje CEFTE-a	Zemlje EU	Ostale azijske zemlje	Zemlje OPEC-a
2010	74,88	9,29	10,23	58,38	29,99	3,99	3,89
2011	84,73	11,30	2,10	67,99	23,49	1,46	3,72
2012	80,45	10,70	4,24	59,39	25,85	2,33	9,14
2013	81,33	15,98	1,39	52,19	36,11	3,44	5,76
2014	87,66	8,88	2,23	50,98	35,81	8,33	2,30
2015	88,29	7,18	1,41	55,80	36,70	4,41	0,32
2016	93,08	3,80	1,63	40,06	55,86	1,94	0,78
2017	77,74	1,44	9,32	19,05	76,68	3,02	0,17

Izvor: Obrada autora prema podacima FAO STAT-a i DZS-u

Što se tiče izvozne strukture neprerađenog duhana 71.15% ukupnog izvoza otpada na zemlje EU, 14.43% na ostale azijske zemlje, te 7.3% na zemlje CEFTA-e. Uvoz neprerađenog duhana čine zemlje CEFTA-e s 44.75%, zemlje EU s 13.22%, i ostale američke zemlje s 20.21%.

4.6 Pića, alkoholna pića, čaj i čokolada

Kod proizvoda kategorije pića, alkoholna pića, čaj i čokolada, samo kod razmjene piva RH-a ostvaruje pozitivnu razliku uvoza izvoza odnosno suficit. Kod razmjene preostalih proizvoda ostvarujemo deficit. Vrijednosno je ukupni uvoz i izvoz povećan kod svih proizvoda ove kategorije.

Tablica 21. Vanjskotrgovinska razmjena pića, alkohola i octa

Godina	Ukupni uvoz (€)	Ukupni izvoz (€)	Saldo (€)	PUI (%)
2008	147.175.550	129.827.910	-17.347.640	88,21
2009	125.567.380	120.652.930	-4.914.450	96,09
2010	88.655.191	100.353.233	11.698.042	113,19
2011	104.084.006	106.431.398	2.347.392	102,26
2012	100.203.933	117.619.479	17.415.546	117,38
2013	112.907.307	108.947.787	-3.959.520	96,49
2014	139.780.881	116.848.158	-22.932.723	83,59
2015	155.971.657	128.545.004	-27.426.653	82,42
2016	174.355.268	136.351.498	-38.003.770	78,20
2017	201.741.979	140.158.239	-61.583.740	69,47

Izvor: Obrada autora prema podacima FAO STAT-a i DZS-u

Najveća povećanje izvoza imamo pri izvozu čokolade gdje je izvoz porastao za 73.71 mil, i kod piva gdje je izvoz porastao za 10.69 mil. eura na kraju razdoblja u odnosu na početak razdoblja. U vanjskotrgovinskoj razmjeni čokolade hrvatska ostvaruje deficiti sa prosječnim iznozmom za 10god. razdoblje od 24.5 mil. Eura.

Razmjena kave (pržene ili nepržene) ostvaruje pojedinačno najveći deficit u VT razmjeni sa prosječnim iznosom razdoblja od 35 mil. Eura. Većina uvoza kave se odnosi na uvoz iz zemalja EU (oko 70%), prisutan je još uvoz iz zemalja južne amerike, te nekoliko azijskih zemalja. Izvoz kave je povećan za 10mil. Eura kroz razdoblje. Kava se najviše izvozila u zemlje EU i zemlje CEFTA-e.

Najviše proizvoda s kakaom, odnosno čokolade, uvozom iz zemalja EU, taj uvoz pred kraj analiziranog razdoblja čini preko 95% ukupnog uvoza čokolade, najzastupljenije zemlje u tom uvozu čokolade su prije svega Njemačka, zatim Austrija, Italija, Poljska i Francuska. Što se tiče izvoza čokolade preko 30% sveukupnog izvoza odlazi u BIH-u, zatim slijedi Slovenija, Srbija i Makedonija.

U strukturi prema grupacijama zemalja vidimo da je za povećanje uvoza najviše zaslužan uvoz iz zemalja EU, dok je kod zemalja CEFTA-e udjel uvoza pada, te je na kraju razdoblja u 2017.-oj godini manji za 7%.

Izvozna struktura proizvoda pokazuje da su svi proizvodi povećali vrijednost ukupnog izvoza, kako u zemlje EU, tako i u zemlje CEFTA-e. No izvoz u zemlje CEFTA-e ostvaruje ukupni pad od 11 % u ukupnom udjelu izvoza, dok je izvoz u zemlje EU-a povećan za 10% u ukupnom izvozu.

Tablica 22. Vanjskotrgovinska razmjena pića, alkohola i octa prema ekonomskim grupacijama zemalja

Godina	Uvoz (%)			Izvoz (%)		
	Zemlje EU	Zemlje CEFTA-e	Ostale američke zemlje	Zemlje CEFTA-e	Zemlje EU	Ostale američke zemlje
2010	67,04	27,12	5,05	64,04	30,59	4,23
2011	69,52	24,73	5,02	66,10	30,68	1,47
2012	67,69	26,64	5,11	62,94	32,30	2,37
2013	72,27	24,27	3,21	61,59	33,03	2,65
2014	73,74	23,32	2,78	59,53	36,06	1,71
2015	74,37	22,36	3,09	57,68	33,04	1,59
2016	74,53	22,13	3,17	52,94	34,71	1,78
2017	76,78	20,39	2,65	53,97	40,49	1,67

Izvor: Obrada autora prema podacima FAO STAT-a i DZS-u

5. RAZMJENA POLJOPRIVREDNO PREHRAMBENIH PROIZVODA PREMA ZEMLJAMA NAMJENE/PODRIJETLA

Najviše poljoprivredno prehrambeni proizvoda RH-a izvozimo u Bosnu u Hercegovinu (28.36%), Italiju, Sloveniju, Mađarsku, Srbiju, te Japan. Prvih deset izvoznih odredišta čine preko 70% ukupnog izvoza poljoprivredno.prehrambenih proizvoda.

Tablica 23. Ukupni Izvoz poljoprivredno prehrambenih proizvoda prema zemljama namjene u razdoblju od 2008. - 2017. godine

Zemlja:	Ukupni izvoz u 10 god.	Koef. konc.
1. Bosna i Hercegovina	€ 1.347.446.711,00	28,37 %
2. Italija	€ 1.106.311.531,00	23,29 %
3. Slovenija	€ 690.631.411,00	14,54 %
4. Mađarska	€ 334.986.041,00	7,05 %
5. Japan	€ 287.212.556,00	6,05 %
6. Srbija	€ 232.585.690,00	4,90 %
7. Njemačka	€ 163.502.620,00	3,44 %
8. Austrija	€ 126.217.328,00	2,66 %
9. Albanija	€ 86.756.123,00	1,83 %
10. Španjolska	€ 55.393.646,00	1,17 %
11. Slovačka	€ 51.241.743,00	1,08 %
12. Češka	€ 45.931.755,00	0,97 %
13. Kosovo	€ 44.696.380,00	0,94 %
14. Crna gora	€ 42.842.611,00	0,90 %
15. Rumunjska	€ 38.107.250,00	0,80 %
16. Belgija	€ 24.981.981,00	0,53 %
17. Libija	€ 19.899.529,00	0,42 %
18. Egipat	€ 19.063.338,00	0,40 %
19. Francuska	€ 16.614.148,00	0,35 %
20. Nizozemska	€ 14.026.792,00	0,30 %
21. Poljska	€ 971.273,00	0,02 %
22. Danska	€ 952.680,00	0,02 %

Izvor: Obrada autora prema podacima FAO STAT-a i DZS-u

Pojedinačno gledajući, BIH je bila najveći uvoznik poljoprivredno prehrambenih proizvoda. No Pristupanjem EU-u, došlo je do smanjenja vrijednosti izvoza (oko 13% i uvoza (oko 3%) u/iz BIH. Nakon BIH, Hrvatska je najviše u analiziranom razdoblju izvozila na tržište Italije, Slovenije i Mađarske. Na izvoznjoj listi od neeuropskih zemalja možemo primjetiti Libiju i Egipat (izvoz goveda), te Japan (izvoz tune) i SAD.

Tablica 24. Ukupni uvoz poljoprivredno prehrambenih proizvoda prema zemljama namjene u razdoblju od 2008. - 2017. godine

Zemlja:	Ukupni uvoz u 10 god.	Koef. Konc.
1. Njemačka	€ 1.293.345.185,00	16,13 %
2. Italija	€ 1.035.742.539,00	12,92 %
3. Mađarska	€ 923.099.389,00	11,51 %
4. Nizozemska	€ 889.942.258,00	11,10 %
5. Slovenija	€ 651.041.163,00	8,12 %
6. Poljska	€ 408.829.934,00	5,10 %
7. Brazil	€ 401.432.979,00	5,01 %
8. Španjolska	€ 372.842.646,00	4,65 %
9. Bosna i Hercegovina	€ 355.718.910,00	4,44 %
10. Rumunjska	€ 326.668.485,00	4,07 %
11. Austrija	€ 309.547.840,00	3,86 %
12. Srbija	€ 241.407.692,00	3,01 %
13. Češka	€ 187.233.428,00	2,34 %
14. Francuska	€ 175.861.643,00	2,19 %
15. Danska	€ 115.019.661,00	1,43 %
16. Slovačka	€ 87.614.187,00	1,09 %
17. Egipat	€ 60.333.036,00	0,75 %
18. Švedska	€ 58.883.646,00	0,73 %
19. Kina	€ 40.085.717,00	0,50 %
20. Belgija	€ 33.189.319,00	0,41 %
21. UK	€ 28.435.201,00	0,35 %

Izvor: Obrada autora prema podacima FAO STAT-a i DZS-u

Ulaskom u EU povećan je izvoz u zemlje EU, dok je istovremeno smanjen izvoz u zemlje CEFTA-e, no tržište BIH i dalje ostaje najvažnije hrvatsko izvozno tržište za poljoprivredno prehrambene proizvode.

Što se pak tiče uvoznih odredišta, Hrvatska uvozi najviše poljoprivredno prehrambenih proizvoda iz europskih zemalja, prije svega Njemačke. Iz Njemačke se najviše uvozilo mesa (svinjsko meso), mlijeka i mliječnih proizvoda, čokolade te pekarskih i slastičarskih proizvoda.

Iz Italije najviše uvozimo voća i orašastih plodova, te pekarskih i slastičarskih proizvoda. Sa trećeg tržišta na listi Mađarske najviše se uvozilo mesa (svinjsko meso), mlijeka i mliječnih proizvoda, te masti i ulja biljnog i životinjskog podrijetla. Nizozemska kao četvrto najvažnije uvozno odredište, najviše sudjeluje sa uvozom mesa, živih životinja, cvijeća te cigareta i duhana.

6. RASPRAVA

Vanjskotrgovinska razmjena roba i usluga jedan je od najvažnijih gospodarskih pokazatelja razvijenosti neke države.

U razdoblju od 2008. do 2017. godine povećao se izvoz robne razmjene s 9.585.134,00 EUR. na 14.016.945,00 EUR, a uvoz sa 20.817.147,00 EUR na 21.891.649,00 EUR.

U istom tom razdoblju povećao se izvoz kod razmjene poljoprivredno prehrambenih proizvoda, sa 914.167,00 EUR na 1.648.389,00 EUR, i uvoz s 1.672.189,00 EUR na 2.706.535,00 EUR.

U razdoblju od 2008. - 2017. godine Hrvatsko gospodarstvo bilježi konstatni vanjskotrgovinski deficit kako robne razmjene, tako i razmjene poljoprivredno prehrambenih proizvoda. Budući da istraživano razdoblje obuhvaća period od 2008. - 2012. godine kada Hrvatska nije bila članica EU-a, i period nakon ulaska u EU 2013. – 2017. Godine. vrlo lako možemo zaključiti i kakav je utjecaj imalo članstvo u EU na vanjskotrgovinsku razmjenu poljoprivrednih proizvoda Hrvatske sa inozemstvom.

Prije ulaska u EU najvažnije izvozno tržište su bile zemlje članice CEFTA-e, a nakon ulaska najvažnije tržište u vanjskotrgovinskoj je tržište zemalje EU-a.

Najveća pokrivenost uvoza izvozom je u 2016 god. 64,71%, a najmanja u 2008. godini I iznosi 54,67 % . Prosječna pokrivenost uvoza izvozom prije i nakon ulaska RH u zemlje članice EU nije bitno promijenjena, prosječna pokrivenost uvoza izvozom prije ulaska u EU iznosi 60,90 %, nakon ulaska 59,71 %.

Očigledna promjena se može primjetiti kod prosječne vrijednosti izvoza i uvoza, prije i nakon ulaska u EU. Tako je prosječna vrijednost izvoza prije ulaska RH u EU 981 452 EUR, a nakon ulaska 1 377 494 EUR, što je povećanje za 40,35 %, odnosno 396 041 EUR.

Kod uvoza vidimo vrlo sličan trend, prosječna vrijednost uvoza za razdoblje prije ulaska RH u EU je 1 612 410 EUR, a nakon ulaska u EU 2 2296 837 EUR, tako je prosječna vrijednost uvoza za razdoblje nakon ulaska veća za 42,44 %, odnosno prosječna vrijednost uvoza za razdoblje nakon ulaska u EU je veća za 684 426 EUR.

U strukturi razmjene poljoprivrednih proizvoda prema vrijednosti uvoza na prvom mjestu je uvoz mesa i jestivih klica i drugih proizvoda, zatim proizvodi od žitarica, jestivo voće i orašasti plodovi, mlijeko i drugi mliječni proizvodi, pića, alkoholi i ocat, kakao i kakao proizvodi

Struktura razmjene poljoprivredno prehrambenih proizvoda prema vrijednosti izvoza je pokazala, da su najvažniji hrvatski izvozni proizvodi šećer, zatim pica alkoholi i ocat, duhanski proizvodi, riba, pekarski i slastičarski proizvodi te proizvodi od mesa, riba i rakova.

Tržište CEFTA-e bilo je iznimno važno za vanjskotrgovinsku razmjenu poljoprivredno prehrambenih proizvoda. Od 2,0 mlrd. EUR koliko je Hrvatska u 2012. izvezla u CEFTA-u, 27,4% odnosilo se na poljoprivredno-prehrambene proizvode (pića, cigarete, meso i mesne prerađevine, mlijeko i mliječne proizvode, žitarice i slastice (Ćudina i Sušić 2013).

Kao što su i mnogi drugi autori prije zaključili, a i ja u svom istraživanju, do pristupanja Hrvatske u EU najviše poljoprivredno prehrambenih proizvoda je odlazilo u zemlje CEFTA-e, prije svega BIH. Dok se najviše uvozilo iz zemalja EU, odnosno Njemačke, Italije i Mađarske.

Ulaskom u EU povećava se vrijednost uvoza i izvoza, tržište CEFTA-e kod udjela u ukupnom uvozu i izvozu slabi, te ga mijenja tržište EU-a kod 90% analiziranih poljoprivredno prehrambenih proizvoda kako kod uvoza tako i izvoza.

Prosječna pokrivenost uvoza izvozom za razdoblje nakon ulaska u EU iznosi 59.71%, drugim riječima nije bitno promijenjena.

Hrvatska ostvaruje ne zavidne rezultate u vanjskotrgovinskoj razmjeni, i razmjeni poljopr. prehrambenih proizvoda, odnosno konstantno je prisutan deficit u razmjeni proizvoda poljoprivredne i prehrambene proizvodnje. Sami pogled na rezultate izvoza pokazuje u čemu smo jaki odnosno slabi pogledom na uvoz.

Razlozi za to su brojni. niski prinosi, visoki troškovi proizvodnje, neodgovarajuća struktura proizvodnje, nedostignut obujam proizvodnje, nepovezanost poljoprivredne proizvodnje sa prehrambenom proizvodnjom i turizmom.

Sve to na kraju rezultira nekonkurentnom poljoprivrednom i prehrambenom proizvodnjom, odnosno hrvatski proizvođači jednostavno ne mogu konkurirati na međunarodnom tržištu.

7. ZAKLJUČAK

Unatoč mogućnostima (resursi i klima), Hrvatska svojom domaćom proizvodnjom ne pokriva vlastite potrebe u primarnim poljoprivrednim proizvodima ni u proizvodima prehrambeno - prerađivačke industrije. Usporedbom glavnih poljoprivrednih strukturnih i ekonomskih pokazatelja Hrvatske i članica EU možemo zaključiti kako loš rezultat domaće poljoprivrede u konačnici generira negativni saldo u razmjeni poljoprivredno-prehrambenih proizvoda.

Zajedno sa ostalima problemima poljoprivrede u RH koji smo kroz rad naveli zaključujemo da je vanjskotrgovinska razmjena poljoprivrednih proizvoda nepovoljna za hrvatsko gospodarstvo. Karakterizira je prevelik izvoz sirovinske osnove, odnosno primarnih poljoprivrednih proizvoda. A na drugu stranu u uvozu sudjeluju većinom skupi gotovi proizvodi poljoprivredne proizvodnje i prehrambene industrije.

Ono što zasigurno najviše utječe na nepovoljnu VT bilancu je zasigurno nedostatak prerađivačkih kapaciteta, nedostatak udruživanja malih poljoprivrednih proizvođača koji bi mogli zadovoljiti kapacitete prerade, te tako ostvariti veće prihode, a istovremeno smanjiti uvoz.

Kada zemlja troši više poljoprivrednih proizvoda nego što domaća proizvodnja pokriva i osigurava to dugoročno dovodi do nedostatka kapitala za investiranje u rast.

Poljoprivredna politika treba prije svega poraditi na konkurentnosti poljoprivredno prehrambenog sektora povećanjem proizvodnje, smanjenjem troškova proizvodnje, udruživanjem proizvođača i prerađivača, te stvaranjem dodatne vrijednosti proizvoda većom razinom obrade, odnosno prodajom kroz Hrvatski turizam (zeleno-plava magistrala).

8. POPIS LITERATURE:

1. Andrijanić, I; Vanjska trgovina: Kako poslovati s inozemstvom. Drugo dopunjeno i izmijenjeno izdanje, Zagreb, 2001.
2. Ćudina A, Sušić G. (2013): Utjecaj pristupanja Hrvatske Europskoj uniji na trgovinske i gospodarske odnose sa zemljama CEFTA-e. Ekonomski pregled 64 (4): 376-396
3. Dr. Miljen, Tržište proizvoda i Usluga, Zagreb 2007
4. Organizacija za hranu i poljoprivredu Ujedinjenih nacija (eng. Food and Agriculture Organization) (FAO) (2008):
5. Trade, Crops and livestock products (FAO)
6. Organizacija za hranu i poljoprivredu Ujedinjenih nacija (eng. Food and Agriculture Organization) (FAO) (2009):
7. Trade, Crops and livestock products (FAO)
8. Državni zavod za statistiku (DZS) (2011):
9. Robna razmjena Republike Hrvatske s inozemstvom, DZS, Zagreb
10. Državni zavod za statistiku (DZS) (2013):
11. Robna razmjena Republike Hrvatske s inozemstvom, DZS, Zagreb
12. Državni zavod za statistiku (DZS) (2015):
13. Robna razmjena Republike Hrvatske s inozemstvom, DZS, Zagreb
14. Državni zavod za statistiku (DZS) (2017):
15. Robna razmjena Republike Hrvatske s inozemstvom, DZS, Zagreb

9. SAŽETAK

Neosporno je da Hrvatska ima brojne prirodne prednosti za uspješnu poljoprivrednu proizvodnju. Međutim, unatoč prirodnim prednostima Hrvatska je i dalje samodostatna u proizvodnji svega nekolicine poljoprivrednih proizvoda, a i u vanjsko trgovinskoj razmjeni ostvaruje deficit što ukazuje na nekonkurentnost ovoga sektora.

Rezultati odnosno statistički podaci robne razmjene, razmjene poljoprivrednih i proizvoda prehrambene industrije se temelje na podacima FAO-STAT-a za 2008 i 2009 godinu, te podacima DZS-u za razdoblje od 2010-2017-e godine.

Prosječna pokrivenost uvoza izvozom u sektoru poljoprivredno – prehrambenih proizvoda za analizirano razdoblje od 2008. do 2017. godine je 60.30 %.

Hrvatska ostvaruje nezavidne rezultate u vanjskotrgovinskoj razmjeni, i razmjeni poljoprivredno-prehrambenih proizvoda, odnosno konstantno je prisutan deficit u razmjeni proizvoda poljoprivredne i prehrambene proizvodnje.

Unatoč mogućnostima (resursi i klima), Hrvatska svojom domaćom proizvodnjom ne pokriva vlastite potrebe u primarnim poljoprivrednim proizvodima ni u proizvodima prehrambeno - prerađivačke industrije.

Poljoprivredna politika treba prije svega biti usmjerena na konkurentnosti poljoprivredno prehrambenog sektora.

10. SUMMARY

Undoubtedly, Croatia has many natural advantages for successful agricultural production. However, in spite of the natural advantages, Croatia remains self-sufficient in manufacturing only a few agricultural products, and foreign trade it is experiencing a deficit which points to the uncompetitive nature of this sector.

The results and statistics of trade exchange of agricultural and food products industry are based on data from FAO-STAT for 2008 and 2009, as well as data from Bureau of Statistics for the period 2010-2017.

The average export import coverage in the sector of agricultural and food industry products for the analyzed period from 2008. to 2017. year is 60.30%.

Croatia has unenviable results in foreign trade. There is a constant deficit in the exchange of agricultural and food industry products.

Despite its capabilities (resources and climate), Croatia does not cover its own needs in primary agricultural products or in the food processing industry.

Agricultural policy must first of all be directed to achieve better the competitiveness of the agri-food sector.

11. POPIS TABLICA

Tablica 1. Robna razmjena RH 2007-2016 godine tis. EUR	8
Tablica 2. Razmjena poljoprivredno - prehrambenih proizvoda 2008-2017 godine.....	9
Tablica 3. VT razmjena živih životinja	10
Tablica 4. VTrazmjena živih životinja prema ekonomskim grupacijama zemalja	11
Tablica 5. Vanjskotrgovinska razmjena mesa i jestivih klaoničkih proizvoda	12
Tablica 6. VT razmjena Mesa i jestivih klaoničkih proizvoda prema ekonomskim grupacijama zemalja	13
Tablica 7. VT razmjena ribe (živa, svježa i smrznuta).....	13
Tablica 8. VTrazmjena ribe (živa, svježa i smrznuta) prema ekonomskim grupacijama zemalja.....	14
Tablica 9. VT razmjena šećera i šećernih proizvoda.....	15
Tablica 10. VT razmjena šećera i šećernih proizvoda prema ekonomskim grupacijama zemalja.....	16
Tablica 11. VT razmjena žitarica	17
Tablica 12. VT razmjena žitarica prema ekonom. grupacijama zemalja	17
Tablica 13. VT razmjena jestivog povrća.....	18
Tablica 14. VT razmjena jestivog povrća prema ekonomskim grupacijama zemalja.....	19
Tablica 15. VT razmjena jestivog voća i orašastih plodova.....	19
Tablica 16. VT razmjena jestivog voća i orašastih plodova prema ekonomskim grupacijama zemalja	20
Tablica 17. VT razmjena mlijeka i mliječnih proizvoda, jaja i meda	21
Tablica 18. VT razmjena mlijeka i mliječnih proizvoda, jaja i meda prema ekonomskim grupacijama zemalja	22
Tablica 19. VT razmjena duhana i prerađeni nadomjesci duhana.....	23
Tablica 20. VT razmjena duhana i prerađeni nadomjesci duhana prema ekonomskim grupacijama zemalja	24
Tablica 21. VT razmjena pića, alkohola i octa	25
Tablica 22. VT razmjena pića, alkohola i octa prema ekonomskim grupacijama zemalja .	26
Tablica 23. Ukupni Izvoz poljoprivredno prehrambenih proizvoda prema zemljema namjene u razdoblju od 2008. - 2017. godine	27
Tablica 24. Ukupni uvoz poljoprivredno prehrambenih proizvoda prema zemljema namjene u razdoblju od 2008. - 2017. godine	28

TEMELJNA DOKUMENTACIJSKA KARTICA

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek

Sveučilišni diplomski studij, smjer Agroekonomika

Proizvodna struktura vanjskotrgovinske razmjene poljoprivrednih proizvoda

Republike Hrvatske

Diplomski rad

Dominik Vidović

Sažetak:

Neosporno je da Hrvatska ima brojne prirodne prednosti za uspješnu poljoprivrednu proizvodnju. Međutim, unatoč prirodnim prednostima Hrvatska je i dalje samodostatna u proizvodnjih svega nekolicine poljoprivrednih proizvoda, a i u vanjsko trgovinskoj razmjeni ostvaruje deficit što ukazuje na nekonkurentnost ovoga sektora. Rezultati odnosno statistički podaci robne razmjene, razmjene poljoprivrednih i proizvoda prehrambene industrije se temelje na podacima FAO-STAT-a za 2008 i 2009 godinu, te podacima DZS-u za razdoblje od 2010-2017-e godine. Prosječna pokrivenost uvoza izvozom u sektoru poljoprivredno – prehrambenih proizvoda za analizirano razdoblje od 2008. do 2017. godine je 60.30 %. Hrvatska ostvaruje ne zavidne rezultate u vanjskotrgovinskoj razmjeni, i razmjeni poljopr. prehrambenih proizvoda, odnosno konstantno je prisutan deficit u razmjeni proizvoda poljoprivredne i prehrambene proizvodnje. Unatoč mogućnostima (resursi i klima), Hrvatska svojom domaćom proizvodnjom ne pokriva vlastite potrebe u primarnim poljoprivrednim proizvodima ni u proizvodima prehrambeno - prerađivačke industrije. Poljoprivredna politika treba prije svega poraditi na konkurentnosti poljoprivredno prehrambenog sektora.

Rad je izrađen pri: Fakultet agrobiotehničkih znanosti u Osijeku

Mentor: izv.prof.dr.sc. Ružica Lončarić

Broj stranica: 36

Broj grafikona: 0

Broj tablica: 24

Broj slika: 0

Broj literaturnih navoda: 15

Broj priloga: 2

Jezik izvornika: hrvatski

Ključne riječi: robna razmjena, razmjena poljoprivredno – prehrambenih proizvoda, pokrivenost uvoza izvozom, deficit, suficit, CEFTA, EFTA, EU

Datum obrane:

Stručno povjerenstvo za obranu:

doc. dr. sc. Tihana Sudarić, predsjednik

prof. dr. sc. Ružica Lončarić, mentor

doc. dr. sc. Igor Kralik, član

Rad je pohranjen u: Knjižnica Fakulteta agrobiotehničkih znanosti, Sveučilištu u Osijeku, Kralja Petra Svačića 1d.

BASIC DOCUMENTATION CARD**Josip Juraj Strossmayer University of Osijek****Graduate thesis****Faculty of Agrobiotechnical Sciences Osijek****University Graduate Studies, course Agroecconomics****Product structure of foreign trade of agricultural products from the Republic of Croatia in period between 2008. – 2017.**

Dominik Vidović

Abstract:

Undoubtedly, Croatia has many natural advantages for successful agricultural production. However, in spite of the natural advantages, Croatia remains self-sufficient in manufacturing only a few agricultural products, and foreign trade it is experiencing a deficit which points to the uncompetitive nature of this sector.

The results and statistics of trade exchange of agricultural and food products industry are based on data from FAO-STAT for 2008 and 2009, as well as data from Bureau of Statistics for the period 2010-2017.

The average export import coverage in the sector of agricultural and food industry products for the analyzed period from 2008. to 2017. year is 60.30%.

Croatia has unenviable results in foreign trade. There is a constant deficit in the exchange of agricultural and food industry products.

Despite its capabilities (resources and climate), Croatia does not cover its own needs in primary agricultural products or in the food processing industry.

Agricultural policy must first of all work on the competitiveness of the agri-food sector.

Thesis performed at: Faculty of Agrobiotechnical Sciences in Osijek**Mentor:** izv.prof.dr.sc. Ružica Lončarić**Number of pages:** 36**Number of figures:** 0**Number of tables:** 24**Number of references:** 15**Number of appendices:** 2**Original in:** Croatian**Key words:** trade of goods, foreign trade of agricultural and food industry products, export import coverage, deficit, surplus, CEFTA, EFTA, EU**Thesis defended on date:****Reviewers:**

1. doc. dr. sc. Tihana Sudarić, president
2. prof. dr. sc. Ružica Lončarić, mentor
3. doc. dr. sc. Igor Kralik, member

Thesis deposited at: Library, Faculty of Agrobiotechnical Sciences in Osijek, Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Kralja Petra Svačića 1d.